

เพียงใจ วัฒนาสันติกุล

โรงเรียนนวมินทราชินูทิศ เตรียมอุดมศึกษาน้อมเกล้า

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2

การแปลนิทานพื้นบ้านเป็นภาษาอังกฤษ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา

บทนำ

การแปลเกิดขึ้นเพราะความจำเป็นที่กลุ่มคนต่างเชื้อชาติ ต่างภาษา ต่างศาสนาต้องการติดต่อสื่อสารกันเพื่อประโยชน์ในทางการทูตและการค้า ต่อมามีการนำการแปลมาใช้เพื่อแปลงานด้านศาสนาและวรรณกรรม บทบาทของการแปลในยุคแรกๆ จึงมุ่งเน้นเพื่อถ่ายทอดความรู้เป็นสำคัญ และต่อมาบทบาทของการแปลในด้านความบันเทิงได้เพิ่มขึ้นมากขึ้นโดยเฉพาะในปัจจุบันซึ่งเป็นยุคโลกไร้พรมแดน มีความเจริญก้าวหน้าทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ประชากรโลกสามารถติดต่อสื่อสารกันได้สะดวก รวดเร็ว ดังนั้นงานแปลเพื่อความบันเทิงจึงเป็นเครื่องมืออย่างหนึ่งในการสร้างความเข้าใจอันดีระหว่างกลุ่มคนที่มีความแตกต่างกันในหลายๆ ด้าน เพราะงานแปลด้านความบันเทิง โดยเฉพาะนิทานจะถ่ายทอดชีวิตความเป็นอยู่ แนวความคิด ความเชื่อ ตลอดจนวัฒนธรรมของกลุ่มชนชาติหนึ่งให้กลุ่มคนต่างเชื้อชาติต่างวัฒนธรรมรับรู้ นิทานนอกจากจะเป็นสื่อสำหรับการถ่ายทอดและแลกเปลี่ยนความรู้ความเข้าใจ วัฒนธรรมระหว่างประเทศที่มีประสิทธิภาพเป็นอย่างดีแล้วยังจัดเป็นเครื่องมือทางการศึกษานอกระบบแบบหนึ่งที่ส่งเสริมสมาธิและพัฒนาการทางภาษาของเด็ก ช่วยให้เด็กมีความสุข สามารถสร้างสรรค์จินตนาการต่างๆ เพื่อนำไปแก้ปัญหาในชีวิตจริงได้ด้วยตัวเอง และช่วยให้เด็กมีประสบการณ์กว้างขวาง และสามารถค้นหาความหมายต่างๆ ของชีวิตได้

ถึงแม้ว่างานแปลและนิทานจะมีความสำคัญ แต่จากการศึกษาของผู้วิจัยพบว่างานแปลนิทานส่วนใหญ่ที่มีจะเป็นงานแปลนิทานจากภาษาอังกฤษเป็นภาษาไทย ซึ่งงานแปลนิทานจากภาษาไทยเป็นภาษาอังกฤษจะมีน้อยมากโดยเฉพาะนิทานพื้นบ้าน ซึ่งอาจจะเกิดจากความละเอียดอ่อนและความซับซ้อนในการใช้ภาษาในการแปล หรือการขาดความรู้ความเข้าใจในขั้นตอนกระบวนการแปลที่ถูกต้อง ดังนั้นการแปลที่มีกระบวนการที่ถูกต้องเหมาะสมจึงมีคุณค่าควรแก่การศึกษาเรียนรู้ ดังนั้นผู้วิจัยจึงเลือกศึกษาการแปลนิทานพื้นบ้านจังหวัดชุมพร โดยคัดเลือกต้นฉบับนิทานพื้นบ้านจังหวัดชุมพร จำนวน 10 เรื่อง ตามเกณฑ์ของไรท์ คือเลือกเรื่องที่เหมาะสมกับวัย เข้าใจได้ง่ายเพราะเป็นเรื่องใกล้ตัว ให้ความเพลิดเพลิน และไม่สั้นไม่ยาวเกินไป นำมาให้นักเรียนกลุ่มเป้าหมายเลือกอีกครั้ง โดยการเรียงลำดับความต้องการในแบบสอบถามและนำนิทานพื้นบ้านจังหวัดชุมพรที่นักเรียนเลือกสูงสุดตามลำดับเพียง 5 เรื่องมาแปลเป็นภาษาอังกฤษตามขั้นตอนกระบวนการแปล คือ การศึกษาและการวิเคราะห์ต้นฉบับ การแปลร่างแรกและการแปลชื่อเรื่อง การทบทวนและปรับปรุงแก้ไขบทแปลด้วยตนเอง และการตรวจสอบบทแปล โดยครูชาวไทยที่สอนภาษาอังกฤษ จำนวน 3 ท่าน ซึ่งเป็นผู้ที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษเป็นอย่างดีอ่านและวิจารณ์ พร้อมทั้งทำแบบประเมินการแปล และเจ้าของภาษาซึ่งเป็นครูสอนภาษาอังกฤษ จำนวน 2 ท่าน อ่านและวิจารณ์พร้อมทั้งแสดงความคิดเห็น นำข้อคิดเห็นที่ได้จากการตรวจสอบโดยครูเจ้าของภาษาและครู

ชาวไทยมาทบทวนแก้ไขเพื่อให้งานแปลนั้นสมบูรณ์ หลังจากนั้นจะนำบทแปลที่ได้รับการแก้ไขแล้วไปให้นักเรียนซึ่งเป็นกลุ่มเป้าหมายคือนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนปากน้ำชุมพรวิทยา อ่านเพื่อสอบถามความพึงพอใจหลังการอ่านงานแปลโดยการทำแบบประเมินความพึงพอใจดังกล่าว นอกจากนี้ผู้วิจัยได้ศึกษากระบวนการ ปัญหา และการแก้ไขปัญหาในขณะแปล เนื่องจากการศึกษาอย่างเป็นระบบเพื่อให้เข้าถึงกระบวนการแปลนิทานพื้นบ้านจังหวัดชุมพรเป็นภาษาอังกฤษซึ่งยังไม่มีการบันทึกไว้อย่างชัดเจน และไม่เคยมีผู้ใดเสนองานวิชาการด้านการแปลนิทานพื้นบ้านจังหวัดชุมพรเป็นภาษาอังกฤษมาก่อน ดังนั้นประเด็นและข้อสังเกตที่ได้จึงเป็นแนวทางของกลวิธีและปัญหาที่พบในการวิจัยการแปลในครั้งนี้เท่านั้น เพื่อใช้ในการปรับปรุงและเป็นแนวทางการแปลสำหรับผู้สนใจต่อไป

การแปลและการแก้ไขปัญหาว่าด้วยการแปล

การศึกษาเกี่ยวกับกระบวนการ การแก้ไข ปัญหาในการแปล และการสอบถามความพึงพอใจในการอ่านงานแปลนิทานพื้นบ้านจังหวัดชุมพร ในครั้งนี้ มุ่งศึกษาเกี่ยวกับการแปลและการแก้ไขปัญหาในการแปลเป็นสำคัญ ซึ่งพบว่าในการแก้ไข ปัญหาที่เกิดขึ้นนั้นจำเป็นต้องใช้วิธีการที่หลากหลายทั้งการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองจากข้อมูลเอกสาร และจากการขอความร่วมมือและขอความช่วยเหลือจากบุคคลอื่นที่มีเชี่ยวชาญ ที่สำคัญในการคิดหาวิธีการแก้ไขปัญหานี้จำเป็นต้องใช้กระบวนการคิดอย่างเป็นระบบอันจะช่วยให้สามารถแตกแขนงความคิดได้ดียิ่งขึ้น

จากการศึกษาดังกล่าว พบว่า ในกระบวนการเปลี่ยนนั้นมิได้มีวิธีการแก้ไขปัญหาใดเป็นวิธีที่เหมาะสมที่สุดเพียงวิธีการเดียว ซึ่งข้อมูลจากแหล่งเดียวไม่สามารถให้ข้อสรุปที่ถูกต้องแน่นอนได้เพียงพอ ผู้วิจัยจำเป็นต้องหาข้อมูลเปรียบเทียบจากหลายแหล่งและใช้วิจารณ์ญาณในการตัดสินใจเลือกหรือประยุกต์ ใช้ข้อมูลที่ได้มาอย่างเหมาะสมที่สุด โดยคำนึงถึงคุณภาพงานแปลใน 3 ด้าน ได้แก่ ความถูกต้องของภาษา ความสละสลวยในการใช้ภาษา และคุณค่าประโยชน์ จึงส่งผลให้งานแปลในครั้งนี้มีความตรงเชิงเนื้อหาเท่ากับ 0.99

ปัญหาสำคัญในการแปลนิทานพื้นบ้านจังหวัดชุมพรที่ผู้วิจัยพบด้วยตนเอง ได้แก่ การติดอยู่กับรูปแบบภาษาต้นฉบับ ทำให้เกิดเป็นกรอบในการบังคับความคิดและจินตนาการในการใช้ภาษา ทำให้ไม่สามารถถ่ายทอดความหมายในระดับคำและระดับประโยคได้อย่างที่ควรจะเป็น เพราะติดขัดที่ลักษณะอันแตกต่างกันของภาษาทำให้เกิดอุปสรรคในการสื่อสาร จึงทำให้เกิดการแปลผิด แปลขาดหรือแปลเกิน เนื่องจากภาษาทุกภาษามีวิธีการบอกเล่าเรื่องเกี่ยวกับสิ่งต่างๆ ไม่เหมือนกัน เพราะมนุษย์ทุกชาติทุกภาษามีความคิด รูปแบบและสภาพแวดล้อมในการดำเนินชีวิต ค่านิยม รวมทั้งวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณีที่แตกต่างกันไป ดังนั้นการที่จะทำให้ฝ่ายหนึ่งเข้าใจอีกฝ่ายหนึ่งได้อย่างสมบูรณ์เป็นเรื่องยาก แต่อย่างไรก็ตาม ในการพยายามสร้างความเข้าใจเพื่อเชื่อมโยงความแตกต่างเหล่านี้เป็นเรื่องที่ต้องใช้ความระมัดระวัง เนื่องจากความพยายามปรับเปลี่ยนองค์ประกอบด้านภาษาเพื่อให้เกิดความเข้าใจมากเท่าไร การที่จะเกิดความ

ผิดเพี้ยนหรือการบิดเบือนของสารย่อมมีโอกาสมากขึ้นตามไปด้วย ดังนั้นในการตัดสินใจแก้ไขปัญหาด้วยวิธีการต่างๆ ผู้แปลจำเป็นต้องพิจารณาอย่างรอบคอบเพื่อให้ได้งานแปลที่มีคุณภาพมากที่สุด จึงทำให้ให้นักเรียนกลุ่มเป้าหมายมีความพึงพอใจในงานแปลนิทานพื้นบ้านจังหวัดชุมพรในระดับมาก โดยเรียง ลำดับจากค่าเฉลี่ยมากลงไปได้แก่ เรื่องให้ทุกข์กับท่านทุกข์นั้นถึงตัว แม่สุนัขขาว นายอำเภอฉลาด เกาะมัดโพน และสะพานท่านางสังข์ตามลำดับ

ความซับซ้อนของศิลปะการแปล

ในขั้นตอนการแปลผู้วิจัยพบว่า การแปลที่ดีไม่ใช่เพียงการนำความหมายของคำหรือสำนวนในภาษาฉบับแปลเข้าไปแทนที่ภาษาต้นฉบับเท่านั้น แต่เป็นกระบวนการซับซ้อนที่ต้องดำเนินการอย่างประณีตตั้งแต่การทำความเข้าใจต้นฉบับ การรับทอดความหมายจากผู้เขียนมาเป็นของผู้แปล และการถ่ายทอดความหมายจากต้นฉบับมาเป็นภาษาฉบับแปลที่สามารถสื่อสารถึงผู้อ่านได้ใกล้เคียงกันมากที่สุดทั้งในแง่ความหมายของภาษา ความรู้สึกของผู้อ่านฉบับแปลและจุดมุ่งหมายที่ผู้เขียนตั้งไว้

ผู้วิจัยมีความเห็นว่า สิ่งที่สำคัญมากที่สุดสิ่งหนึ่งในการแปลนิทานพื้นบ้านจังหวัดชุมพร คือ การจับลักษณะวิธีการถ่ายทอดสารและอารมณ์ของผู้เขียนอันเป็นลักษณะเฉพาะตนไว้ให้ได้ และพยายามให้การดำเนินเรื่องในงานแปลเป็นไปตามนั้น เนื่องจากสิ่งเหล่านี้ส่งผลกระทบถึงการเลือกใช้คำในภาษาฉบับแปลซึ่งมีหลายครั้งที่ผู้วิจัยทราบว่ภาษาต้นฉบับหมายถึงอะไร แต่ไม่สามารถเลือกใช้คำในภาษาฉบับแปลที่ให้ผลได้เทียบเท่า จึงทำให้

สิ่งที่สำคัญมากที่สุดสิ่งหนึ่งในการเปลี่ยนงานที่บ้านจังหวัดชุมพร คือการจับลักษณะวิธีการถ่ายทอดสารและอารมณ์ของผู้เขียนอันเป็นลักษณะเฉพาะตนไว้ให้ได้ และพยายามให้การดำเนินเรื่องในงานแปลเป็นไปตามนั้น

เกิดความหละหลวมในการจับลักษณะการถ่ายทอดดังได้กล่าวแล้ว ทำให้ทิศทางในการแปลไขว้เขวและเกิดความสับสน

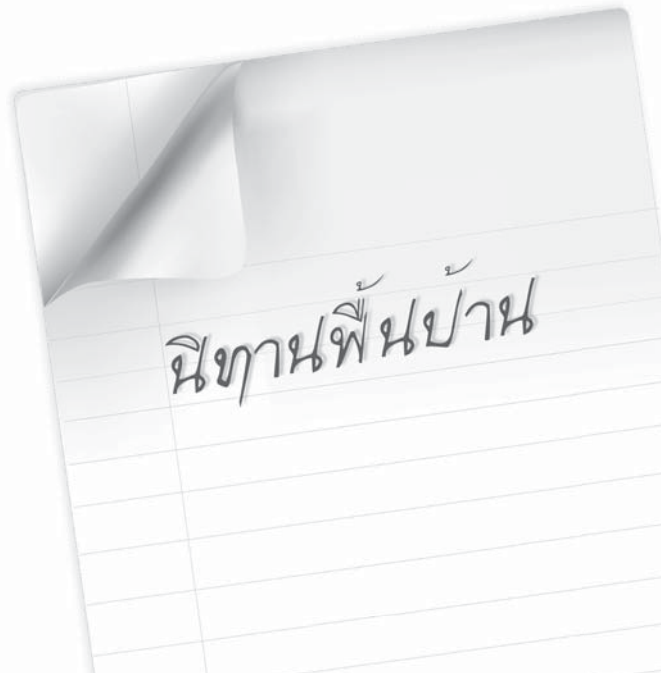
ในขั้นตอนการวิเคราะห์ต้นฉบับ การค้นคว้าข้อมูลประกอบการแปล และการตรวจสอบต้นฉบับแปลเป็นขั้นตอนหนึ่งที่ผู้แปลทุกคนควรให้ความเอาใจใส่อย่างยิ่ง เพราะหากสามารถดำเนินตามขั้นตอนดังกล่าวได้อย่างมีประสิทธิภาพ โอกาสที่จะเกิดปัญหาระหว่างกระบวนการแปลขึ้นจะลดลงอย่างแน่นอนโดยเฉพาะขั้นตอนการวิเคราะห์ต้นฉบับ ในกรณีของผู้วิจัย แม้จะเตรียมตัวมาพร้อมในระดับหนึ่งแต่ก็ยังพบจุดอ่อนและข้อบกพร่องในการดำเนินการตามขั้นตอนดังกล่าวมากมาย แม้ว่าได้เริ่มกระบวนการถ่ายทอดความหมายไปแล้ว ผู้วิจัยยังต้องย้อนกลับมาวิเคราะห์ต้นฉบับบ่อยครั้งตลอดกระบวนการ และเป็นสาเหตุให้ปัญหามากมายในหลายลักษณะเกิดขึ้นตลอดเวลา

ระหว่างทางของการแปล : ข้อพึงสำเหนียก

ในการเปลี่ยนงานที่บ้านจังหวัดชุมพรนี้ นอกจากปัญหาทางด้านการใช้ภาษาในการถ่ายทอดความหมายเป็นภาษาฉบับแปล ปัญหาในการพยายามทำความเข้าใจความรู้สึกนึกคิดของผู้เขียน และปัญหาเกี่ยวกับการถ่ายทอดวัฒนธรรมต่างๆ แล้ว ปัญหาหนึ่งที่มีผู้วิจัยคิดว่าควรให้ความสำคัญในการพิจารณาร่วมด้วยคือ ปัญหาเกี่ยวกับความพร้อมของผู้แปลในการทำงานแปล

ในระยะแรกที่มีผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับการดำเนินกระบวนการแปลนั้น ผู้วิจัยไม่เคยตระหนักมาก่อนเลยว่าปัญหาประเภทนี้จะเกิดขึ้นและมีความสำคัญมากจนส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพในการทำงานแปลของผู้แปล ประเด็นสำคัญของปัญหาคือ การไม่มีเวลานั่งทำงานแปลอย่างจริงจังซึ่งก่อให้เกิดผลกระทบใน 2 ด้าน ได้แก่

1. การขาดความต่อเนื่องในการทำงาน เมื่อเกิดปัญหาขึ้น ทำให้ผู้วิจัยตระหนักอย่างจริงจังถึงความสำคัญของความต่อเนื่องในการทำงาน และได้ทราบอย่างชัดเจนว่าผู้แปลไม่สามารถทำงานแปลอย่างต่อเนื่องได้สิ่งนี้ส่งผลกระทบต่อการใช้วิจารณญาณของผู้วิจัยเป็นอย่างยิ่ง กล่าวคือ เมื่อผู้วิจัยทำงานไปได้ระยะหนึ่งแล้วมีความจำเป็นต้องพักช่วงขณะด้วยเหตุต่างๆ เมื่อกลับมาจะทำต่อผู้วิจัยจำเป็นต้องย้อนกลับไป ณ จุดตั้งต้นใหม่อีกครั้งเพื่อทบทวนบรรยากาศและบริบทของสิ่งที่ได้แปลไว้ก่อนหน้านี้อันแล้ว ทำให้งานแปลไม่ก้าวหน้าเท่าที่ควร
2. การขาดสมาธิในการพิจารณาไตร่ตรองงานแปลลักษณะเดียวกับงานเขียน คือผู้กระทำจำเป็นต้องนั่งนิ่งเพื่อพิจารณาสิ่งที่อยู่ตรงหน้า

อย่างน้อยก็ชั่วระยะเวลาหนึ่งเพื่ออาศัยสมาธิในการวิเคราะห์และตัดสินใจ การที่ผู้แปลต้องทำงานประเภทอื่นในเวลาเดียวกัน ส่งผลให้ระบบการคิดและวิเคราะห์สับสนแม้กับคำศัพท์หรือสำนวนที่ไม่น่าจะมีปัญหามากนัก ผู้วิจัยก็ไม่สามารถแปลผ่านไปได้ ต้องย่ำคิดอยู่ ณ จุดนั้น จนกว่าจะแน่ใจและตัดสินใจได้ ปัญหานี้ทำให้การแปลล่าช้าออกไปอีกและส่งผลถึงคุณภาพโดยรวมของงานแปลด้วย โดยเฉพาะอย่างยิ่งกับภาษาในฉบับแปลซึ่งมีลักษณะซับซ้อนผิดไปจากลักษณะปกติที่เคยชิน ทำให้ยิ่งต้องพยายามรวบรวมสมาธิจัดลำดับความคิดเพื่อจะสามารถถ่ายทอดเป็นภาษาฉบับแปลที่ได้ความสละสลวยออกมา

ผู้วิจัยจับประเด็นเหล่านี้ได้เมื่อทำงานแปลไปได้ระยะหนึ่งแล้ว และพบว่ามีความคืบหน้าในการดำเนินการกระบวนการแปลน้อยมาก ทั้งที่ได้ให้เวลาโดยรวมกับงานแปลชิ้นนี้ไม่น้อยแต่เวลาไม่มีความต่อเนื่องอย่างที่ควรจะเป็นถึงแม้จะได้ช่วงทำงานยาวนานแต่เป็นการใช้เวลาอย่างไม่มีคุณภาพ งานที่ออกมาจึงมีจุดบกพร่องและล่าช้ากว่ากำหนดที่วางไว้ หลังจากพบปัญหาดังกล่าวผู้วิจัยได้ปรับเปลี่ยนวิธีการทำงานใหม่โดยจัดเวลาให้มีความต่อเนื่องมากขึ้น พบว่าการกระทำดังกล่าวส่งผลดีต่อการดำเนินการกระบวนการแปลอย่างเห็นได้ชัด

วรรณกรรมไม่ว่าจะเป็นเรื่องสั้น นวนิยาย หรือวรรณกรรมประเภทอื่นใดก็ตาม ผู้วิจัยเห็นว่าผู้ศึกษาคควรทดลองปฏิบัติการแปลงานประเภทต่างๆ ด้วยตนเอง เพื่อจะได้เรียนรู้และเก็บข้อมูลจากการทำงานแปลจริงๆ เนื่องจากการแปลวรรณกรรมเป็นงานที่มีความเป็นอัตนัยสูง ความแตกต่างของปัจจัยแวดล้อมต่างๆ อาทิ ลักษณะเรื่องต้นฉบับ ภูมิหลังของนักเขียน วิธีการเขียน พื้นฐานของนักแปล สิ่งเหล่านี้ส่งผลต่อการทำงานของนักแปลแต่ละคนแตกต่างกันออกไป และแม้ว่าจะมีเอกสารวิชาการ ตำรา หรือข้อมูลต่างๆ บรรยายขั้นตอนการทำงาน ปัญหา อุปสรรค หรือวิธีการแก้ไข เกี่ยวกับการทำงานแปลไว้อย่างละเอียดครบถ้วนเพียงใดแต่การได้ปฏิบัติจริงย่อมช่วยให้ได้รับประสบการณ์ตรงอันหลากหลายที่ไม่อาจถ่ายทอดผ่านลายลักษณ์อักษรได้ครบถ้วน เหมือนดังที่ผู้วิจัยได้รับจากการแปลนิทานพื้นบ้านจังหวัดชุมพรในการศึกษาครั้งนี้

เอกสารอ้างอิง

- ปรียา อุรัตน. 2541. การแปลอังกฤษเป็นไทย แนวคิดและวิธีการ. (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์เรือนแก้วการพิมพ์.
- พิสนุ พองศรี. 2550. **วิจัยชั้นเรียน : หลักการและเทคนิคปฏิบัติ.** (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพมหานคร : พรอพ เพอร์ดีพรีนซ์.
- วรรษัญ คุรุจิต. 2553. **การแปลภาษาอังกฤษเพื่องานนิเทศศาสตร์.** กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยศรีปทุม.
- วิทย์ เทียงบูรณธรรม. 2541. **พจนานุกรมอังกฤษ-ไทย.** กรุงเทพมหานคร : ซิลเวอร์พินส์ โปรดักส์.
- วรรณ วิมลเฉลา. 2543. **คู่มือสอนแปล.** กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สัญญา สายบัว. 2550. **หลักการแปล.** (พิมพ์ครั้งที่ 8). กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สีธา พินิจภูวดล. 2543. **คู่มือนักแปลอาชีพ.** (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพมหานคร : นานมีบุ๊คส์.
- สุดาวดี สุขสุชีพ. 2544. **การศึกษากลวิธีการแปลวรรณกรรมเรื่อง พิชิตตะวันตก ของ ไชยวัฒน์ ยนเปี่ยม.** วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์มหาวิทยาลัยมหิดล.
- สุพรรณิ ปิ่นมณี. 2552. **การแปลขั้นสูง.** กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุมน อริยปิติพันธ์. 2548. **หลักการแปลภาษาอังกฤษ.** กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Channell, Joanna. 1986. Applying Semantic Theory to Vocabulary Teaching. *ELT Journal*, 32(2), 115-121.
- Hatim, Basil, and Ian Mason. 1994. **Discourse and the Translator.** London : Longman.
- Larson, Mildred L. 1984. **Meaning-based Translation : A Guide to Cross Language Equivalence.** New York : University Press of America.
- Nida, Eugene A., and Taber, Charles R. 1969. **The Theory and Practice of Translation.** Leiden : The Bible Society.
- Wright, A. 1995. **Storytelling with children.** Oxford : Oxford University Press